

N:o 86.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 11 maj 1902.
— — — — Andra Kammaren den 11 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner n:o 9 med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen, samt n:o 10 med förslag till lag om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

(Särskilda utskottets n:o 1 utlåtande n:o 1 och memorial n:o 2.)

Till Konungen.

Genom proposition, n:o 9, af den 29 november nästlidet år har Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bifogade förslag till

- 1) lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och
- 2) lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen.

Derjemte har Eders Kongl. Maj:t genom proposition, n:o 10, af den 4 januari innevarande år föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bilagdt förslag till

- 3) lag om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Lagförslaget om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen har vunnit Riksdagens bifall endast med en mindre väsentlig detaljändring.

Hvad deremot vidkommer de två öfriga lagförslagen, hafva desamma gifvit anledning till vissa erinringar, för hvilka Riksdagen härmed får lemna redogörelse.

Förslaget till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

I § 1 af Eders Kongl. Maj:ts lagförslag har den principen bibehållits, att expropriationsrätt kan meddelas endast för allmänt behof.

På grund af den stora betydelsen för vårt land att, så snart sig göra låter, bereda ökad möjlighet, mot hvad för närvarande förefinnes, att tillgodogöra landet de synnerligen rika kraftkällor, som vårt land eger i sina många och mäktiga vattenfall, har Riksdagen ansett, att expropriationsrätten för elektriska ledningar bör utsträckas jemväl till enskilda industriella anläggningar.

Riksdagen har för den skull till paragrafen gjort ett tillägg, afseende att bereda en möjlighet äfven för sådana enskilda industriella företag, hvilka visserligen icke direkt tillgodose ett allmänt behof eller ändamål, men dock äro af den vigt och betydighet, att deras tillkomst får anses vara af större betydelse för orten eller landet i dess helhet, att äfven utan jordegarens medgifvande framdraga de för företaget erforderliga elektriska ledningar.

Med beaktande af vigten derutaf, att i en civillag af den beskaffenhet som den förevarande införas sådana bestämmelser, som hafva en viss allmängiltig betydelse, har Riksdagen funnit sig böra föreslå införande af någon bestämmelse i syfte att bereda egare eller innehafvare af fastighet å landet trygghet för att elektrisk ledning icke annat än undantagsvis måtte kunna framdragas i allt för nära granskap till hans gård, tomplats eller trädgård. Riksdagen har för den skull, med stöd af i ämnet afgifna motioner, infört bestämmelse derom, att inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer icke eger tillämpning, ledning emot egares bestridande ej får framdragas på mindre afstånd än 150 meter från hans boningshus eller annan byggnad, der den är uppförd vid gård, eller från tomplats eller trädgård, utom för det fall att annan sträckning för ledningen visas ej kunna utan synnerlig olägenhet användas.

Som ifrågavarande bestämmelse ej blott bör ega tillämpning i fall, då expropriation ifrågasättes, utan äfven tagas i betraktande vid meddelande af koncessioner, har Riksdagen ansett lämpligast intaga densamma i 3 §, hvilken paragraf i sig upptager för båda fallen gemensamma föreskrifter.

Såsom skäl för införande af en afståndsbestämmelse har vid frågans föregående behandling inom Riksdagen framhållits i främsta rummet farlighetssynpunkten.

Denna synpunkt synes emellertid Riksdagen icke numera böra tillmätas alltför stor betydelse. De af den s. k. elektriska starkströmskommissionen föreslagna säkerhetsföreskrifterna innebära nemligen, så vidt Riksdagen kunnat finna, en i möjligaste måtto fullständig trygghet mot inträffande af fara. De många detaljföreskrifter, som af nämnda kommission i sådant afseende föreslagits, äro så stränga, att, om Eders Kongl. Maj:t, såsom Riksdagen förväntar, i administrativ väg för elektriska starkströmsledningar påbjuder iakttagande af säkerhetsföreskrifter i hufvudsaklig öfverensstämmelse med dessa, det knappast torde kunna anses behöfligt att ur farlighetssynpunkt i lagen införa en bestämmelse af nu ifrågavarande art.

Oberoende af den fara, som kan uppstå till följd af elektriska starkströmsledningar, finnes emellertid äfven en annan synpunkt, som härvidlag bör tagas i betraktande, nemligen det personliga obehag och den otrefnad af en eller annan anledning, som en dylik lednings framdragande i omedelbar närhet af hus och gård möjligen kan medföra. Då en enskild jordegare tvångsvis måste afstå eller upplåta jord och lägenhet äfven till förmån för ett annat rent enskildt intresse, låt vara att detsamma är af större allmän betydelse, ligger naturligen vigt på att tillse, att det intrång, som honom tillskyndas, icke blifver större, än som af omständigheterna nödvändigt påkallas. Gifvetvis bör dock, enligt Riksdagens uppfattning, icke heller jordegarens anspråk härvidlag få sträcka sig alltför långt. I betraktande af det allmänna gagn, som den elektriska anläggningen pröfvats medföra, och de stora olägenheter såväl i tekniskt hänseende som ur säkerhetshänsyn, hvilka allt för många brytningar af ledningslinien skulle medföra, samt svårigheten att i en bebyggd ort ens kunna framdraga ledningen, derest fridlysta afståndet i fråga tilltages allt för stort, synes det Riksdagen, att jordegaren bör anses skyldig underkasta sig dessa mindre olägenheter, då han ju i alla händelser är berättigad till full ersättning för hvarje verkliga lidet intrång.

Med det af Riksdagen bestämda afståndet af 150 meter torde därför enligt Riksdagens åsigt jordegarens berättigade intresse äfven i förevarande afseende vara på ett fullt tillfredsställande sätt tillgodosedt.

Riksdagen skulle emellertid icke ansett sig kunna bestämma ens ett så stort fridlysningsområde som detta, derest icke i lagförslaget tillika stadgats, att Eders Kongl. Maj:t eger befogenhet att emot egarens bestridande medgifva lednings framdragande å mindre afstånd från hans onförmälda byggnader m. m., i det fall att annan sträckning för ledningen visas ej kunna utan synnerlig olägenhet användas.

I fråga om koncessionstiden har Eders Kongl. Maj:t af anförda skäl afstyrkt införandet af en tidsbegränsning uti ifrågavarande hänseende.

Utän att förbise den stora vigten och betydelsen af dessa skäl, anser dock Riksdagen, att desamma icke böra tillmätas afgörande betydelse vid frågans bedömande. Enligt Riksdagens förmenande kan ej det allmänna intresset anses vara vederbörligen tillgodosedt, derest icke någon inskränkning vidtages i koncessionstidens längd, och framträder nödvändigheten deraf så mycket mera, då Riksdagen ansett expropriationsrätt böra medgifvas för äfven rent enskilda företag.

Då Riksdagen alltså för sin del beslutat koncessionens meddelande endast för viss bestämd tid, har Riksdagen emellertid dervid funnit det vara af den största vikt, att tiden icke blifver för snävt tilltagen. Vid öfvervägande af det tidsmätt, som uti ifrågavarande hänseende bör fastställas, har Riksdagen kommit till den uppfattning, att detsamma bör bestämmas till högst 40 år.

Från den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna koncessionspligt har Riksdagen ansett sig böra medgifva undantag jemväl för sådana fall, då anläggning är afsedd att utföras till hela sin sträckning å eget område, likvisst under iakttagande deraf, att anläggningen ej träder annans rätt för nära, d. v. s. utan hans medgifvande utföres på ett afstånd af mer än 150 meter från hans vid gård uppförda byggnad, tomplats eller trädgård. I många fall torde det nemligen vara af vikt, att möjlighet finnes att å bruks- eller fabriksområden kunna framdraga elektriska kraftöfverföringsledningar utan den tidsutdrägt, som alltid är förbunden med ett koncessionsförfarande. Särskildt i fråga om tillfälliga arbeten eller i tider af vattenbrist skulle säkerligen sådan tidsutdrägt vara egnad att lägga afsevärda hinder i vägen för tillgodogörande af fördelarne af den elektriska kraftfördelningen. Mot detta undantag från koncessionspligt har Riksdagen icke hyst någon betänklighet i betraktande deraf, dels att vederbörande måste inhemta medgifvande från egare af inom nämnda afstånd belägna gårdar m. m., dels att dylika ej koncessionerade ledningar i de flesta fall ej kunna blifva af någon större utsträckning, alldenstund, så snart väg

eller annan farled af ledningen beröres, koncession måste begäras, dels slutligen att, enligt hvad Riksdagen förutsätter, anmälningspligt i alla händelser skall i enlighet med starkströmskommissionens förslag till kungörelse angående hvad iakttagas bör vid sökande af tillstånd för vissa elektriska anläggningar förefinnas för de flesta, äfven icke koncessionerade, anläggningar.

I fråga om § 3 i Eders Kongl. Maj:ts förslag har till en början syntts Riksdagen nödigt att utbyta orden »egare eller innehafvare» mot »egare och innehafvare».

Vidare har Riksdagen, i öfverensstämmelse med hvad förut anförts, modifierat den i denna paragraf förekommande afståndsbestämmelse till 150 meter.

I öfrigt företer den af Riksdagen antagna lydelsen af ifrågavarande paragraf gent emot propositionen endast den olikheten, att omfattningen af den förteckning å fastighetsinnehafvare, hvilken paragrafen föreskrifver, modifierats i hvad angår område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer eger tillämpning.

Riksdagen har nemligen, i anledning af derom väckt motion, ansett lämpligt, att förteckning, sådan, som här afses i fråga om anläggningar inom städer eller dermed likställda områden, i de flesta fall elektriska spårvägar, måtte inskränkas till upptagande af egare och innehafvare af de fastigheter, hvilka ligga omedelbart intill den ifrågasatta sträckningen. I fråga om sådan förteckning kan naturligen ej med innehafvare af fastighet afses hyresgäst.

Vid granskning af propositionens ansvarsparagrafer och deri till synes komna grundprinciper har Riksdagen funnit sig icke kunna i allo gilla desamma.

Nämnda principer torde kunna i korthet sålunda sammanfattas. Uppstår omedelbar skada, stadgas ovilkorlig ersättningsskyldighet för innehafvaren af den elektriska anläggningen. Uppstår skada medelbart, inträder ersättningsskyldighet för den ena eller den andra i saken invecklade anläggningens innehafvare, för så vidt vårdslöshet kan läggas honom till last, eventuellt för båda i den mån de visat vårdslöshet; föreligger icke å någondera sidan vårdslöshet, utgår ej ersättning, d. v. s. om en utom saken stående lidit skada på grund af öfverledning mellan tvenne anläggningar, blir för sistnämnda fall denna skada icke ersatt. Riksdagen har i likhet med högsta domstolen ej kunnat finna skäl föreligga för en dylik olikhet i den skadades rättsliga ställning i olika fall, utan har Riksdagen

ansett den grundåskådning böra göras gällande, att under alla förhållanden tredje mans rätt tryggas. Riksdagen har jemväl funnit de i propositionen förefintliga regressbestämmelser något sväfvande och ej ur den skadades synpunkt fullt tillfredsställande. Riksdagen häfdar den ståndpunkten, att, om någon lider skada, som uppstått genom flera elektriska anläggningars samtidiga tillvaro, den skadade eller hans rättsinnehafvare ej bör stanna i tvekan, mot hvilken anläggnings innehafvare han eger att i första hand rigta sina ersättningsanspråk, utan att nödig anvisning i detta afseende borde af lagen bestämdt och tydligt gifvas. Det slutliga gäldandet af skadan bör åter, enligt Riksdagens mening, ordnas medelst särskilda tydliga regressbestämmelser, afsedda att tillämpas de i ett olycksfall invecklade anläggningsinnehafvarne emellan. Det har ansetts ligga vigt äfven deruppå, att vid t. ex. skada å egendom genom ildsolycka den skadade skall kunna utan tidsutdrägt utfå ersättning, utan att nödgas afvakta resultatet af den utredning, på hvilken det slutliga gäldandet kan komma att bero. Den af Riksdagen sålunda antagna principen, att tredje mans rätt framför allt bör tryggas, har äfven af högsta domstolen framhållits.

Vid fastställande deraf, hvilken anläggning vid en inträffad komplikation hade att i första hand möta framställda ersättningsanspråk, kunna olika utvägar ifrågakomma. Å ena sidan kan man finna det ligga nära till hands, att innehafvaren af den anläggning, från hvilken skadan skett, i första hand sökes. Häremot har dock framhållits, dels att ett dylikt förfarande skulle kunna leda derhän, att en privatperson såsom innehafvare af en telefonledning, hvilken råkat förmedla skada från en starkströmsanläggning, oaktadt någon vårdslöshet ej läge honom till last, skulle kunna tvingas ersätta skada till för honom ruinerande belopp; dels att den skadades utsigter till utfående af ersättning under ifrågavarande omständigheter ofta torde blifva osäkra. Å andra sidan har framkastats den tanken att förlägga ansvaret i första hand på innehafvaren af den anläggning, från hvilken den elektriska kraften ytterst leder sitt ursprung, d. v. s. den primära anläggningen. Häremot har åter anmärkts, för det första, att det torde få anses obilligt att utsätta innehafvaren af en primäranläggning för ersättningsskyldighet för skada, uppkommen i en sekundär- eller tertiäranläggning, hvilken visserligen hade med den förra ett visst samband, men i hvilkens skötsel eller angelägenheter bemålde innehafvare i de flesta fall torde sakna rättighet eller möjlighet att ingripa. Dessutom kunde tvekan uppstå i det fall, att en sekundär anläggning hemtade kraft från flera olika primär-anläggningar, ett ingalunda ovanligt fall; och slutligen torde mången gång under ofvannämnda förutsättning för den ersättningsökande framställa sig onödigt besvär och onödiga kostnader, då

han kunde blifva nödsakad med sina anspråk vända sig till en person, som vore till finnandes kanske långt från hans egen hemort.

Riksdagen har ansett, att under alla omständigheter en i och för sig ofarlig anläggning, som råkat förmedla skada, såsom en telefonledning, ej bör kunna direkt antastas, utan att ansvaret i första hand bör falla på den elektriska starkströmsanläggning, från hvilken den skadegörande strömmen utgått. Äfvenledes har Riksdagen ansett böra tagas i betraktande, att den skadelidande bör kunna vända sig till sådant håll, der man med största sannolikhet kan påräkna ekonomisk vederhäftighet; och har Riksdagen därför stannat vid den bestämelse, att ersättningsanspråk böra i första hand riktas mot närmaste anläggning, som har egen generator eller transformator; hvarmed, enligt i lagen intaget förtydligande tillägg, icke i denna lag afses apparat för alstrande af ofarlig elektrisk ström, afsedd att användas i telegraf-, telefon- eller annan dylik anläggning.

De anläggningar, som härvidlag skulle komma i fråga, torde oftast vara sådana, som innefatta öfverförings- eller distributionsledningar i form af luftledningar, d. v. s. elektricitetsverk, och har Riksdagen funnit denna lösning vara den naturligaste, i de allra flesta fall den mest rättvisa och ur den skadades synpunkt den säkraste och enklaste. Man kan visserligen anmärka, att ett elektricitetsverk äfven kommer att antastas, om t. ex. en konsumtionsanläggning, som använder högre spänning eller betjenar sig af utomhusledningar, ger anledning till skada. Riksdagen har dock ansett sådana fall höra till de mindre vanliga, alldenstund det stora flertalet konsumtionsanläggningar ej skulle falla under denna lag, samt velat påpeka, att elektricitetsverken hafva möjlighet att genom kontrakt på rätte vederbörande öfverflytta ansvaret, äfvensom att till rättegången instämma den samma till gemensamt svaromål.

Då Riksdagen gått att anpassa den föreliggande ansvarslagen efter nyss antydda principer, har framställt sig som en nödvändighet att samtidigt omordna innehållet i sagda lags 4—15 paragrafer. Planen i den nya uppställningen är i korthet följande:

- 4 §: allmänna principer jemte tvenne grundväsentliga undantag;
- 5 och 6 §§: skada å elektrisk anläggning;
- 7 §: särskilda omständigheter med afseende å den skadade;
- 8 §: grunder för skadeståndets bestämmande;
- 9 §: regressbestämmelser mellan elektriska anläggningar m. m.;
- 10—15 §§: diverse detaljer.

4 §, hvilken i sitt första stycke upptager grundprinciperna, innehåller i andra och tredje stycket tvenne allmänna undantag. I andra stycket stadgas sålunda — i anslutning till tvenne i ämnet väckta motioner — en

lindring i ansvaret för innehafvare af elektrisk anläggning i så måtto, att ersättningsskyldighet ej ifrågakommer beträffande olycka, som uppkommit genom »högre hand», således genom öfvermåktiga naturkrafter, hvilkas verkningar ej kunnat på förhand beräknas eller öfverskådas, såsom orkaner af i vårt klimat sällspord styrka, jordbäfningar eller åskslag af oberäknelig intensitet — dock under förutsättning, att alla i gällande lag och författningar föreskrifna hjälpmedel till farans afvärjande blifvit anlitade. Hvad särskildt faran för åskslag beträffar, en fara, som är lika öfverhängande såväl i fråga om stark- som svagströmsledning af någon större utsträckning, har tekniken gifvit medel i handen att i de flesta fall afleda dess verkningar. I enstaka fall kan det likväl hända, att denna fruktansvärda naturkraft uppträder med sådan intensitet, att inga mänskliga anordningar förslå att hålla stånd mot densamma. Riksdagen har icke kunnat finna rättvist, att vid sådana eventualiteter, liksom öfver hufvud taget vid andra naturrevolutioner, innehafvare af särskildt elektriska anläggningar skulle vara sämre ställda än andra, då enligt svensk lag ansvarsskyldighet för skada af dylik art näppeligen torde kunna i något enda fall ifrågasättas.

I paragrafens sista stycke stadgas, att från i denna § bestämda ersättningsskyldighet fritagas åtskilliga anläggningar med låg spänning, bland hvilka i synnerhet åsyftats de s. k. husinstallationerna. Detta undantag, hvilket, med anledning af en af högsta domstolen gjord erinran, inkommit i propositionen och der förefinnes i 8 §, har Riksdagen funnit lämpligt och nödvändigt bibehålla, i den öfvertygelsen, att utan detsamma en ansvarslag, sådan som den föreliggande — hvilken stränghet motiverats dermed, att man åsyftat vinna trygghet gent emot fara för allmänheten från elektriska ledningar, som tränga sig fram på allmänt eller enskildt område — säkerligen skulle verka afskräckande på såväl privata afnämare som leverantörer af elektrisk kraft, och derigenom verka hardt när omöjliggörande elektricitetens ständigt växande användning i det dagliga lifvet. Riksdagen har ansett sig kunna förorda ifrågavarande undantag så mycket hellre, som dylika anläggningar, om de äro utförda med omsorg och efter rigtiga föreskrifter, ej kunna gifva anledning till fara i högre grad än åtskilliga andra i det dagliga lifvet använda hjälpmedel, såsom gasledningar, fotogenlampor och dylikt, och i fråga om hvilka speciallagstiftning ej ansetts af behovet påkallad. Riksdagen har vid redigeringen af ifrågavarande stycke funnit nödigt göra en liten förändring i den i propositionens 8 § använda lydelsen i så måtto, att orden: »som ej har sin orsak i vårdslöshet hos innehafvaren» utlemnats; denna förändring är en konsekvens deraf, att anspråk på ersättning för skada skola rigtas mot elektricitetsverket, något, som med hela undantaget afsågs att undvika. Riksdagen har jemväl ansett

ett tillägg, sådant som det omtalade, onödigt, alldenstund, om vårdslöshet föreligger, ersättningsskyldighet i sådant fall naturligtvis i alla händelser enligt allmän lag åligger anläggningens innehafvare; vid sådant förfarande för ersättnings utfående träffas äfven just i innehafvaren rätte svarande.

§ 5 innefattar föreskrifter, hvilka väl egentligen bort hafva sin plats bland de af Eders Kongl. Maj:t utfärdade särskilda föreskrifterna, men hvilka Riksdagen likväl ansett vara af den betydelse, att de böra intagas i sjelfva lagen till tryggande af ett ostördt bruk af de i vårt land så utbredda telefonanläggningarne. Erfarenheten har nemligen visat, att trafiken å en telefonledning stundom kan störas genom afstandsverknningar från en starkströmsanläggning (genom induktion eller afledning), så att i den förra uppträda störande elektriska strömmar, visserligen af ytterst ringa styrka, men dock tillräckliga för att påverka ett så känsligt instrument som hörtelefonen. Erfarenheten har äfvenledes gifvit vid handen, att dylika störningar ofta möjliggöras endast genom bristfälligheter i svagströmsledningen, utan hvilkas afhjelpande de omtalade störningarna ej kunna undvikas. Riksdagen har emellertid ansett sig böra utgå derifrån, att en redan befintlig anläggning bör hafva rättighet att få fortgå ostörd af en nyttillkommande, och att därför, om den till svårigheters undvikande måste underkastas ändringar, den senare tillkomna anläggningen dock i hvarje fall bör ensam belastas med de af ändringarna betingade kostnaderna.

6 § afser att reglera ersättningsskyldigheten vid skada å elektrisk anläggning, uppkommen i och genom flera dylikas tillvaro vid sidan af hvarandra. De härvid följda principerna öfverensstämma med de till grund för Eders Kongl. Maj:ts förslag i detta afseende liggande, d. v. s. ersättningsskyldighet förutsätter alltid vårdslöshet. Riksdagen har nemligen ansett, att elektriska anläggningar gent emot hvarandra ej böra kunna göra gällande så särskildt stränga anspråk som de, hvilka mot desamma af utomstående med fog kunna rättas. Nyssnämnda grunder hafva äfven föreslagits för ersättning på grund af i elektrisk anläggning genom annan dylik förorsakadt hinder i driften. Slutligen har i paragrafen stadgats ansvar för den, som ej fullgjort honom jemlikt 5 § åliggande skyldigheter, och har Riksdagen genom denna bestämmelse hoppats åstadkomma, att i hvarje fall den i tekniskt afseende lyckligaste anordningen måtte träffas.

I 7 § hafva sammanförts de förbehåll, som äro uttryckta i propositionen i sista raderna af 4 § och 5 §:s första stycke, och genom hvilka innehafvare af elektrisk anläggning fritages från ansvarsskyldighet under sådana omständigheter, att den skadade 1:o vållat skadan genom att öfverträda gällande föreskrifter, exempelvis förbud att beträda maskinrum eller dylikt, 2:o vållat olyckan genom grof vårdslöshet, eller 3:o ej full-

gjort genom öfverenskommelse, laga dom eller dylikt honom gent emot anläggningsinnehafvaren åliggande skyldigheter, genom hvilkas fullgörande skadan kunnat förebyggas. Slutligen bibehålles i sista stycket ansvars-skyldigheten för anläggningens innehafvare i det fall, att vårdslöshet från dennes sida föreligger, äfven om den skadade genom kontrakt eller dylikt varit pligtig att löpa risken från anläggningen.

Nödiga bestämmelser till ordnande af skadeståndets slutliga gäldande emellan innehafvare af elektriska anläggningar, hvilka tillsammans gifvit anledning till skada för utomstående, äro (jemte en annan punkt af regressbestämmelsens natur) af Riksdagen upptagna i 9 §. Riksdagen har härvid utgått från följande grunder. Det slutliga gäldandet må tillkomma 1:o endera anläggningens innehafvare, om denne visat vårdslöshet, 2:o bådas, i den mån båda visat vårdslöshet, eller 3:o bådas gemensamt, då vårdslöshet ej kunnat läggas någondera till last; detta, om båda de intresserade anläggningarna föra starkström. Är åter den ena en svagströmsledning, gälla samma principer med en modifikation af mom. 3:o, i hvilket fall nemligen svagströmsledningen ej deltagar i skadas slutliga gäldande. Riksdagen har ej ansett det kunna rimligen ifrågasättas, att en i och för sig ofarlig anläggning skulle blifva ersättningsskyldig, för så vidt ej vårdslöshet i något afseende kan läggas densamma till last.

I samma 9 §:s sista stycke har Riksdagen upptagit den i propositionens 6 § förekommande mellanmeningen och dermed velat stadga rättighet för elektrisk anläggnings innehafvare, hvilken fått utgifva ersättning för inträffad skada, att söka sitt åter af den, som, oaktadt han insett eller bort inse följderna deraf, genom vidtagande af åtgärd, hvilken i väsentlig grad ökat faran, kunnat anses hafva bidragit till skadans uppkomst. Härmed åsyftas förhållanden, såsom då t. ex. en person i omedelbar närhet af en högspänningsledning uppfört en byggnad utan att gå i författning om erforderliga skyddsåtgärders vidtagande, hvarigenom beröring med ledningarne förorsakats, eller då en person utan iakttagande af vederbörliga försigtighetsmått framdragit en telefonledning i farlig närhet af en starkströmsledning. Riksdagen har ej kunnat annat än anse rättvist, att man sålunda betryggar innehafvarens till elektrisk anläggning rätt, der han genom i vederbörlig ordning erhållet tillstånd en gång fått rättighet föra fram sin ledning, synnerligast om han måste ikläda sig ett så stort ansvar, som enligt ifrågavarande lag skulle blifva fallet, och Riksdagen har ej funnit denna bestämmelse kunna innebära någon väsentlig inskränkning i jordegarens rätt, alldenstund denne för lidet intrång fått ersättning, och han, derest han för något speciellt ändamål skulle behöfva disponera sin mark, genom den af Riksdagen föreslagna lydelsen af 2 § i förordningen den 14

april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof till försäkrats möjligheten att med relativt korta mellantider påyrka omreglering af villkoren för upplåtelsen. — I fråga om ordalydelsen föreligger någon olikhet mellan affattningen af Riksdagens nyssnämnda stycke och dess motsvarande lydelse i propositionen, i det att ordet »uppenbarligen» utgått, och orden »der han insett eller bort inse faran» i stället intagits. Det har nemligen ansetts obilligt, att ansvarsskyldighet göres gällande gent emot en person på den grund, att åtgärden varit eventuellt för någon annan än honom sjelf uppenbar. Antingen bör åtgärdens vådlighet varit så tydlig, att den legat i öppen dag för hvarje menniska med normala själsförmögenheter, eller ock bör den oförsigtige hafva blifvit på faran uppmärksamgjord, för att han skall kunna till ansvar fällas. Förändringen betingas deraf, att enligt propositionen endast stadgas, att den elektriska anläggningens innehafvare fritages från ansvar, under det att Riksdagen stadgat, att den, som vidtagit åtgärd af berörda slag, skulle i sin tur stå till ansvar gent emot anläggningsinnehafvaren, hvilken åter alltid är ersättningsskyldig gent emot tredje man.

§§ 10, 11, 12, 13 och 14 motsvara propositionens resp. §§ 11, 12, 13, 5 (sista stycket) och 14; och har Riksdagen ej funnit något att erinra mot desamma.

I § 15 har Riksdagen ansett sig böra upptaga en allmän bestämmelse derom, att vidare erforderliga föreskrifter af Eders Kongl. Maj:t meddelas. Sådana föreskrifter äro nemligen att betrakta såsom ett viktigt och nödvändigt komplement till lagens bestämmelser i så måtto, att ansvarsfördelningen och i vissa fall frihet från ansvar vid tillämpningen af lagparagraferna måste blifva beroende på de gifna föreskrifterna. Röster hafva äfven höjts för intagande i denna paragraf af ett stadgande derom, att Eders Kongl. Maj:t för utöfvande af kontroll öfver föreskrifternas efterlefnad tillsätter sakkunniga och opartiska inspektörer. Dessa torde likaledes i fråga om lagens tillämpning komma att spela en stor roll.

Då Riksdagen emellertid anser sjeffallet, att Eders Kongl. Maj:t går i författning om tillsättande af dylika inspektörer, har det ansetts öfverflödigt att i lagen upptaga något derom.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Till detsamma har det synts Riksdagen erforderligt att göra några förtydliganden och tillägg. I Eders Kongl. Maj:ts förslag är inrymd rättig-

het allenast för ersättningstagaren att efter vissa tidsperioder påfordra reglering af ersättningsbeloppet. Samma rätt, som i sådant hänseende tillerkänts jordegaren, synes Riksdagen äfven böra medgifvas den elektriska anläggningens innehafvare.

I Eders Kongl. Maj:ts förslag föreskrifves icke heller någon begränsning af den tid, inom hvilken jordegaren skall göra sina anspråk på ny uppskattning gällande. En följd häraf blifver, att en elektrisk anläggnings innehafvare kan blifva nödsakad att tid efter annan på yrkande af särskilda jordegare låta verkställa ny pröfning af afgiftens belopp.

Till vinnande af nödig fullständighet i anmärkta hänseenden har Riksdagen till 2 § i allmänna expropriationslagen fogat följande tillägg: Skall ersättningen utgå i årlig afgift, må rätten bestämma viss tid, för hvilken den stadgade afgiften skall utgå, med rätt för den, som skall utgifva eller uppbära afgiften, att efter utgången af sagda tid erhålla ny pröfning af afgiftens belopp. Har ej ansökning om tillsättande af särskild nämnd för sådan pröfning till rätten inkommit före utgången af den fastställda tiden, skall afgiften utgå med oförändradt belopp under lika tid, som förut bestämdes, med rätt för den, som derefter vill erhålla ny pröfning af beloppet, att derom göra ansökning, på sätt nyss är sagdt.

Under åberopande af hvad nu blifvit anfördt, får Riksdagen tillkännagifva, att Riksdagen, som funnit sig icke kunna utan förändring godkänna Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande propositioner, för sin del antagit lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen samt lag om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, af den lydelse bilagorna A, B och C utvisa.

Stockholm den 9 maj 1902.

Med undersåtlig vörndnad.

Bil. A.

Lag,

innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Har, för någon orts förseende med belysning eller drifkraft eller för dylikt ändamål eller för beredande af drifkraft åt sådan industriell anläggning, som finnes vara af större betydelse för det allmänna, Konungen pröfvat nödigt, att jord eller lägenhet, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, användes till framdragande af elektrisk ledning, skall hvad för ändamålet erfordras, emot ersättning, afstås eller upplåtas.

Menighet vare dock ej pligtig att inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer eger tillämpning, eller inom fastställt hamnområde afstå eller upplåta gata, torg, allmän plats eller vattendrag.

Skall enligt hvad i denna paragraf är stadgadt jord eller lägenhet afstås eller upplåtas, ege de i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 meddelade föreskrifter motsvarande tillämpning; dock att, der jorden eller lägenheten skall användas för annans räkning än kronans, förhöjning i ersättningen skall ega rum med hälften af det belopp, som jemlikt de i nämnda förordning stadgade grunder skall utgå.

2 §.

Vill någon utföra elektrisk anläggning, der största effektiva spänningen öfverstiger två hundra femtio volt, räknadt, om jordledning användes,

mellan en ledning och jorden och i annat fall mellan två ledningar, söke Konungens tillstånd till företaget; dock vare sådant tillstånd ej erforderligt, der anläggningen till hela sin sträckning förlägges inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan, ej heller så vidt angår fall, då tillämpning af 1 § ej ifrågasättes och anläggningen utföres på egen mark, der antingen afståndet från anläggningen till annans vid gård uppförda åbyggnad, tomplats och trädgård öfverstiger ett hundra femtio meter eller, om anläggningen skall utföras på mindre afstånd, än nu är sagdt, egaren sådant medgifvit.

Tillstånd, hvarom i denna paragraf sägs, må af Konungen meddelas endast för viss tid, ej öfverstigande 40 år. Meddelas det sökta tillståndet, föreskrifver Konungen, under förbehåll af enskild rätt, på hvilket sätt och under hvilka vilkor anläggningen må utföras och nyttjas.

Hvar, som utan Konungens tillstånd eller i strid emot de vid meddelande af tillstånd gifna föreskrifter utför eller nyttjar anläggning, som i denna paragraf afses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, der ej å öfverträdelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

3 §.

Ansökan om rätt att för elektrisk lednings framdragande påfordra afstående eller upplåtande af jord eller lägenhet eller om tillstånd att utföra elektrisk anläggning, som i 2 § afses, skall vara åtföljd af fullständig plan för det tillämnade företaget, med kostnadsförslag, affattning på karta af föreslagen lednings sträckning och af den jord, som för ledningen erfordras, bestyrkt förteckning på egare och innehafvare af de fastigheter, som äro belägna på mindre afstånd än ett hundra femtio meter från ledningen, uppgift på de öfverenskommelser, som blifvit träffade, eller de hinder, hvilka deremot mött, med flere handlingar, som sökanden vill åberopa; dock att, der ledningen skall framdragas inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer eger tillämpning, förteckning, som nyss sagts, erfordras allenast såvidt angår närmast intill ledningen belägna fastigheter.

Finnes ej ansökan genast böra afslås, lemnas åt de kommuner eller municipalsamhällen, inom hvilkas områden ledning skall framdragas, så ock åt de i denna paragraf omförmälda egare och innehafvare af fastigheter tillfälle att yttra sig öfver ansökningen, och infordras i öfrigt de ytterligare upplysningar, som för ärendets bedömande må erfordras.

Ansökan, hvarom nu är sagdt, må icke, der ledningen skall inom område, för hvilket byggnadsstadgan för rikets städer icke eger tillämpning, framdragas på mindre afstånd än ett hundra femtio meter från boningshus eller annan vid gård uppförd byggnad eller från tomtplats eller trädgård, mot bestridande af byggnadens, tomtplatsens eller trädgårdens egare bifallas, utan så är, att annan sträckning för ledningen visas ej kunna utan synnerlig olägenhet användas.

4 §.

För skada, orsakad genom inverkan af elektrisk ström från anläggning, som har egen generator eller transformator, ansvarare anläggningens innehafvare. Har skada timat genom inverkan af elektrisk ström från anläggning, som icke har egen generator eller transformator, svare innehafvaren af den anläggning, från hvilken strömmen tillförts förstnämnda anläggning.

Har skadan tillkommit genom händelse af högre hand, vare anläggningens innehafvare ej ansvarig för skadan, der han icke kunnat genom iakttagande af föreskrifna skyddsåtgärder afvända densamma.

Är elektrisk anläggning till hela sin sträckning förlagd inom byggnad eller inhägnad gård eller under jordytan och öfverstiger ej största effektiva spänningen två hundra femtio volt, räknadt på det i 2 § angifna sätt, skall, ändå att anläggningen innefattar egen generator eller transformator, hvad i denna paragraf är stadgadt icke medföra skyldighet att ersätta skada.

Med generator eller transformator afses i denna paragraf icke apparat, som alstrar ofarlig elektrisk ström för användning i telegraf-, telefon- eller annan dylik anläggning.

5 §.

Finnes vid elektrisk anläggnings tagande i bruk, att densamma genom inverkan å förut befintlig dylik anläggning medelst induktion eller annorledes vållar skada å denna eller hinder i dess drift, vare förstnämnda anläggnings innehafvare pliktig att ofördröjligen vidtaga de anordningar eller förändringar å vare sig den ena eller den andra anläggningen, hvilka erfordras till förekommande af dylik inverkan; underlåter han det, ege den andra anläggningens innehafvare att på den försumliges bekostnad verkställa hvad i sådant hänseende erfordras.

6 §.

Har elektrisk anläggning skadats eller dess drift hindrats genom inverkan af elektrisk ström från annan dylik anläggning, vare sistnämnda anläggnings innehafvare från ersättningsskyldighet fri, der icke han underlåtit vidtaga de anordningar, som jemlikt 5 § på honom ankommit, eller eljest skadan eller hindret föranledts af vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel; uppkommer skada eller hinder å den anläggning, från hvilken strömmen utgått, och föranleddes skadan eller hindret af vårdslöshet vid den andra anläggningens utförande eller skötsel, vare denna anläggnings innehafvare pliktig att ersätta skadan eller förlusten.

Finnes vårdslöshet hafva förelupit vid båda anläggningarnas utförande eller skötsel, ege rätten, med afseende å beskaffenheten af de å ömse sidor begångna fel, bestämma, till huru stort belopp skadan eller förlusten skall drabba hvardera sidan.

7 §.

Från ersättningsskyldighet, som i 4 § sägs, vare elektrisk anläggnings innehafvare fri, der den, som skadan led, genom öfverträdelse af gällande föreskrifter eller annan grof vårdslöshet sjelf vållade skadan, eller skadan var föranledd genom hans uraktlåtenhet att fullgöra honom jemlikt åtagande eller af annan grund åliggande skyldigheter emot den elektriska anläggningens egare eller innehafvare.

Var egaren af skadad egendom jemlikt åtagande eller af annan grund pliktig att vidkännas den från anläggningen härrörande faran för skada å egendom, vare ändock till ersättning berättigad, der skadan föranleddes af vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel.

8 §.

Är innehafvare af elektrisk anläggning jemlikt 4 § pliktig att utgifva skadestånd i fall, der någon ljutit döden eller lidit kroppsskada, skall skadeståndet bestämmas enligt de i strafflagen stadgade grunder; ersättning, som i andra fall skall utgå, bestämma rätten, efter ty för hvarje fall pröfvas skäligt.

9 §.

Har innehafvare af elektrisk anläggning nödgats utgifva ersättning för skada, som orsakats genom inverkan af en medelst öfverledning från annan anläggning inkommen elektrisk ström, och var öfverledningen vållad genom vårdslöshet vid den sistnämnda anläggningens utförande eller skötsel, ege den, som fått utgifva ersättningen, att af den senare anläggningens innehafvare söka åter, hvad han sålunda fått utgifva. Finnes sådan vårdslöshet, som nyss sagts, hafva förelupit jemväl vid den förstnämnda anläggningen, ege rätten, med afseende å beskaffenheten af de å ömse sidor begångna fel, bestänma, till huru stort belopp ersättningen skall af hvardera sidan slutligen gäldas. Ligger dylik vårdslöshet ej någondera sidan till last, skola båda anläggningarnas innehafvare sig emellan taga del i ersättningens gäldande, såsom om de gemensamt vållat skadan; dock att i ty fall ansvarighet icke åligger innehafvare af telegraf-, telefon- eller annan dylik i och för sig ofarlig anläggning.

Har skada, som i denna lag afses, föranledts deraf, att, efter det elektrisk anläggnings utförande påbörjades, utan innehafvarens samtycke vidtagits åtgärd, som i väsentlig mån ökat faran för skadas åstadkommande genom den elektriska strömmens inverkan, vare den, som vidtagit sådan åtgärd, der han insett eller bort inse faran, anläggningens innehafvare ansvarig för den skada, som sålunda uppkommit.

10 §.

Elektrisk anläggnings egare, som åt annan öfverlåter nyttjanderätten till anläggningen, vare för skada, som derefter inträffar, ansvarig enligt 4—9 §§ lika som anläggningens innehafvare, dock ej med annan egendom än anläggningen och hvad dertill hörer samt under nyttjanderätten inbegripes; och må egaren söka sitt åter af anläggningens innehafvare.

11 §.

Hvar, som vill fordra skadestånd enligt 4—10 §§, skall inom två år från den dag, då skadan timade, sin talan hos domstol anhängiggöra. Försummas det, hafve han sin talan förlorat.

12 §.

Hvad elektrisk anläggnings egare eller innehafvare utgifvit enligt 4—10 §§, ege han, der ej annat af 9 § föranledes, söka åter af den, som skadan vållat.

13 §.

Utgöres den elektriska anläggningen af inrättning för befordran af gods eller är den för sådan inrättnings behof afsedd, skall hvad ofvan är stadgadt rörande ersättningsskyldighet för skada icke ega tillämpning i fråga om egendom, som blifvit af inrättningens förvaltning eller betjening för befordran emottagen.

14 §.

De i denna lag gifna bestämmelser skola icke medföra skyldighet för egare eller innehafvare af elektrisk anläggning, som afses i lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, att utgifva ersättning, då arbetare eller arbetsförman, som är stadd i sådan anläggnings tjänst, varder dödad eller skadad genom olycksfall i arbetet.

15 §.

De närmare föreskrifter, hvilka, utöfver hvad denna lag innehåller, må erfordras med afseende å elektriska anläggningars utförande och skötsel, meddelas af Konungen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1903, men eger ej tillämpning i fråga om skada, som derförinnan inträffat.

Bil. B.

Lag

om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

19 kap.

20 §.

Hvar, som, i andra fall än nu sagda äro, uppsåtligen förstörer eller skadar annans egendom, fast eller lös, ehvad den till enskildt eller allmänt bruk eller gagn eller till prydnad ämnad är, eller i uppsåt att skada göra, olofligen bortleder elektrisk ström från annans elektriska anläggning; straffes med böter eller fängelse i högst 6 månader. Har af gerningen kommit synnerlig fara för någons lif eller helsa, eller grof skada å egendom, eller är gerningen eljest med synnerligen försvärande omständigheter förenad; då må till straffarbete i högst två år dömas.

Brott, som i denna paragraf sagdt är, må ej, der det endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas af annan än målsegande.

20 kap.

3 §.

Såsom stöld eller snatteri skall anses:

1. om tjenstehjon, köpmansbetjent, gesäll, lärling eller annan enskild tjenare uppsåtligen förskingrar eller, i uppsåt att sig eller annan det tillägna, undandöljer hvad i dess vård af husbondefolket eller deras gäst lemnadt är;

2. om någon försnillar gods, som annan i hans vård under lås, försegling eller annat dylikt stängsel insatt, eller som blifvit honom förtrodt att vårda, då det ur eld, sjö eller från fiende frälsadt är;

3. om skeppare, forman eller deras folk tillgripa hvad dem förtrodt är att föra eller förvara;

4. om gästgifvare, värdshusvärd eller annan, som herbergerar resande eller för sin näring eller vinning emottager gäster i sitt hus, tillgriper hvad i dess vård af gästen lemnadt är;

5. om man svikligen tager något från barn, som ej fyllt tolf år, eller från afvita;

6. om man, i uppsåt att sig eller annan den tillegna, oloffligen bortleder elektrisk ström från elektrisk anläggning.

Bil. C.

Lag

om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Härigenom förordnas, att § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof skall erhålla följande ändrade lydelse:

Göres hos den i § 1 nämnda underrätt skriftlig ansökning om särskilda nämndens tillsättande, och visar sökanden, att Konungen godkänt behofvet af jordens eller lägenhetens afstående eller begagnande, samt att tiden, då den skall afstås eller upplåtas, blifvit genom Konungens förordnande eller parternas öfverenskommelse bestämd; utfärde rätten stämning på egare och andre, som uppgifvas i saken hafva del. Rätten föranstalte jemväl, att, till underrättelse för möjligen varande okände eller icke uppgifne rättsegare, tiden för ärendets företagande varder, såväl från predikstolen i den sockens kyrka, der fastigheten är belägen, som ock genom allmänna tidningarna, kungjord tre gånger, sista gången minst fjorton dagar före den dag, hvilken till sakens företagande är utsatt; och varde ärendet antecknadt i rättens inteckningsprotokoll, på landet å nästa rättegångsdag under lagtima ting och i stad å nästa rättegångsdag för inteckningsärenden, så ock i intecknings- eller fastighetsboken anmärkt. Jordens eller lägenhetens egare, då han höres, vare skyldig att hos rätten, i ändamål af instämning, uppgifva den, som i anseende till nyttjanderätt med honom del i saken hafver, vid äfventyr, som i § 25 stadgas. Hos rätten skall jemväl företes bevis derom, huruvida jorden eller lägenheten är med inteckning besvrad; och ege parterne att, innan nämnden sättes, i laga ordning sin talan i fråga om ersättningens belopp och sättet för dess utförande utföra.

Uppstår, vid fråga om jords eller lägenhets begagnande till utläggning af elektriska ledningstrådar, parterne emellan tvist, huruvida der-

igenom må förorsakas så betydlig skada, att jorden eller lägenheten lösas skall, eller om intrånget är af beskaffenhet, att ersättning därför, enligt hvad i § 1 mom. 2 stadgadt är, utgå bör, pröfve och afgöre rätten sådant, innan nämnden sättes. Anses ersättning för intrång böra ega rum, bestämme ock rätten, efter ty som intrånget finnes vara öfvergående eller fortfarande, huruvida slik ersättning skall utgå på en gång eller i årlig afgift under den tid, intrånget kommer att fortfara. Skall ersättningen utgå i årlig afgift, må rätten bestämma viss tid, för hvilken den stadgade afgiften skall utgå, med rätt för den, som skall utgifva eller uppbära afgiften, att efter utgången af sagda tid erhålla ny pröfning af afgiftens belopp. Har ej ansökning om tillsättande af särskild nämnd för sådan pröfning till rätten inkommit före utgången af den fastställda tiden, skall afgiften utgå med oförändradt belopp under lika tid, som förut bestämdes, med rätt för den, som derefter vill erhålla ny pröfning af beloppet, att derom göra ansökning, på sätt nyss är sagdt.

Emot rättens beslut i dessa frågor må talan fullföljas i hofrätt genom besvär.